

Sygn. akt II Ca 1365/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Danuta Silska

Sędzia: SO Anna Kulczewska-Garcia

Sędzia: SR del. Łukasz Lubbe (spr.)

Protokolant: prot. sąd. Partycja Hencel

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa P. D.

przeciwko W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach

z dnia 29 czerwca 2016 r.

sygn. akt I C 60/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Szamotułach do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Anna Kulczewska-Garcia Danuta Silska Łukasz Lubbe

UZASADNIENIE

P. D. wniósł przeciwko W.w P. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w P. sygn. akt (...)z dnia 14.12.2006 r. w całości oraz zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż przez okres od 2007 r. do dnia wniesienia pozwu firma (...) nie wysłała powodowi żadnego zawiadomienia o istniejącym długu. W dniu 22.10.2014 r. mieszkanie powoda i jego żony odwiedził Komornik zostawiając zawiadomienie o wszczęciu egzekucji. Powód podał, iż w dniu 04.06.2013 r. otrzymał od Komornika umorzenie postępowania. Powód kontaktował się z kancelarią komorniczą w C. ile pozostało do spłaty gdzie odpowiedź brzmiała, że już wszystko jest uregulowane. Powód otrzymał też zwrot nadpłaty. Kwotę 7.305 zł powód wraz z żoną spłacał w okresie 2009 – 2013 r.

Pozwana W. w P. nie złożyła odpowiedzi na pozew, pomimo należytego zawiadomienia o terminie rozprawy nie stawiła się, nie złożyła wyjaśnień ani nie żądała przeprowadzenia rozprawy w jej nieobecności.

Wyrokiem z 29 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w Szamotulach oddalił powództwo i obciążył powoda kosztami procesu.

podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2006 roku Sąd Rejonowy w P. w sprawie o sygn. akt (...)zasądził od P. D. na rzecz W.w P. kwotę 8.785,93 zł z odsetkami umownymi w wysokości 40 % w skali roku liczonymi od dnia 06.02.2006 r. do dnia zapłaty. W punkcie II wyroku zasądzone świadczenie rozłożył na raty miesięczne w wysokości po 400 zł każda płatana z góry do dnia 20 – każdego miesiąca począwszy od miesiąca następnego po miesiącu, w którym uprawomocnił się niniejszy wyrok do czasu całkowitego zaspokojenia wierzyciela.

Postanowieniem z dnia 05.02.2007 r. Sąd Rejonowy w P. nadał przedmiotowemu wyrokowi klauzulę wykonalności w zakresie punktu I , II i III przy czym w punkcie II na pierwszą ratę płatną do 20 stycznia 2007 r. Wnioskiem z dnia 15.03.2007 r. wierzyciel – pozwana W. w P. wniósł do Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. K. B. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, o czym zawiadomiono dłużnika – powoda P. D.. Postanowieniem z dnia 23.05.2007 r. Sąd Rejonowy w P.nadał wyrokowi z dnia 14.12.2006 r. kolejną klauzulę wykonalności w zakresie punktu II odnośnie rat : drugiej, trzeciej, czwartej i piątej płatnych do dnia 20 maja 2007 r. Na tej podstawie pismem z dnia 13.06.2007 r. wierzyciel rozszerzył swój wniosek egzekucyjny.

Postanowieniem z dnia 04.06.2013 r. Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone pod sygnatura Km (...)wobec spłaty przez dłużnika należności w całości.

Postanowieniem z dnia 24.04.2014 r. sygn. akt (...)referendarz sądowy nadał kolejną klauzulę wykonalności na wyrok z dnia 14.12.2006 r. wydany w sprawie (...)w zakresie rat 6 do 63 każda płatna do 20 – dnia miesiąca począwszy od czerwca 2007 roku do marca 2012 r. w wysokości po 400 zł (rata 6-62) oraz w kwocie 158,57 zł (rata 63) wraz z odsetkami. Na tej podstawie pod sygnaturą Km (...)zostało wszczęte przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi – powodowi P. D..

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Rejonowy wskazał iż podstawą żądania pozbawienia tytułu wykonawczego stanowi nastąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego zdarzenia, wskutek którego zobowiązanie, w całości lub w części, wygasło. Postanowieniem z dnia 05.02.2007 r. oraz z dnia 23.05.2007 r. Sąd Rejonowy w P. nadał klauzulę wykonalności powyższemu orzeczeniu jednakże jedynie w zakresie I, II, III, IV i V raty. W oparciu o tenże tytuł wykonawczy Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w T. prowadził przeciwko P. D. postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygnaturze Km (...). Przedmiotowe postępowanie zostało umorzone w związku z zapłatą przez dłużnika całej należności wynikającej z przedłożonego przez wierzyciela tytułu wykonawczego. Sąd Rejonowy wskazał że przedmiotem tej egzekucji były raty wymagalne, których dotyczyła klauzula wykonalności. Następnie postanowieniem z dnia 24.04.2014 r. referendarz sądowy Sądu Rejonowego (...)w P. nadał przedmiotowemu wyrokowi klauzulę wykonalności w zakresie rat 6 do 63 każda płatna do 20 – dnia miesiąca począwszy od czerwca 2007 roku do marca 2012 r. w wysokości po 400 zł (rata 6-62) oraz w kwocie 158,57 zł (rata 63) wraz z odsetkami. Na tej podstawie i zgodnie z wnioskiem wierzyciela zostało wszczęte kolejne postępowanie egzekucyjne prowadzone pod sygnaturą Km (...). Twierdzenia powoda o spłacie całej należności i umorzeniu postępowania egzekucyjnego nie mogą być zatem w ocenie Sądu I instancji podstawą do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. W niniejszej sprawie świadczeń zasądzone na rzecz wierzyciela zostało rozłożone na raty, a tytułowi egzekucyjnemu nadawano odrębnie klauzule wykonalności co do poszczególnych rat . Aktualnie prowadzone przez komornika sądowego postępowanie jest więc oparte na tym samym tytule egzekucyjnym – wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 14.12.2006 r. jednak dotyczy rat , które jeszcze nie były przedmiotem egzekucji a więc świadczenia, które nie zostało przez dłużnika – powoda spełnione. Dopiero postanowieniem referendarza sądowego z dnia 24.04.2014 r. w tym zakresie została nadana mu

klauzula wykonalności, która pozwala na egzekwowanie kolejnych rat. Tym samym w ocenie sądu po wydaniu tytułu egzekucyjnego nie zaszło żadne zdarzenie wpływające na możliwość prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Pozwana W. w P. nie złożyła odpowiedzi na pozew, pomimo należytego zawiadomienia o terminie rozprawy nie stawiała się, nie złożyła wyjaśnień ani nie żądała przeprowadzenia rozprawy w jej nieobecności.

Apelację od niniejszego orzeczenia wywiódł zaskarżając je w całości oraz wnosząc o jego uchylenie. Powód wskazał w szczególności iż Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Pojawiły się nowe fakty i dowody o czym powód zawiadamiał Sąd Rejonowy. Pozwana W. (...) w grudniu 2015 roku przelała wierzytelność na rzecz innego podmiotu, o czym powód został powiadomiony 6 czerwca 2016 roku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego jest jedną z form merytorycznej obrony dłużnika przed egzekucją. Wytaczając powództwo opozycyjne dłużnik powinien wykazać, że tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Powództwo przewidziane w art. 840 § 1 k.p.c. jest powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu egzekucyjnego. A zatem jego przesłanką materialnoprawną jest istnienie tytułu wykonawczego, więc istnienie klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, jeżeli tytuł wykonawczy nie istnieje, powództwo o pozbawienie go wykonalności jest oczywiście bezprzedmiotowe (por komentarze do k.p.c., omówienie (za legalis) art.840 k.p.c.: red. E. Marszałkowskiej-Krześ, pod. red. K. Piaseckiego oraz pod. red. A. Zielińskiego i K. Flagi-Gieruszyńskiej; nadto pośrednio, za legalis,: wyroki SN: z 16 maja 2002 roku sygn. akt IV CKN 1071/00, z dnia 28 stycznia 2010 roku sygn. akt I CSK 211/09).

Art.321 k.p.c. wyraża jedną z podstaw procesu cywilnego, tj. związaną z wyrokowaniem żądaniem (ne eat iudex ultra petita partium). Regulacja ta jest wyrazem obowiązywania w postępowaniu cywilnym zasady dyspozytywności, zgodnie z którą to powód decyduje nie tylko o wszczęciu postępowania, ale także o zakresie rozstrzygnięcia sprawy. Przy wyrokowaniu Sąd nie może orzekać co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem powoda, ani zasądzić ponad żądanie. Niedopuszczalność wyrokowania co do przedmiotu nieobjętego żądaniem oznacza niemożność objęcia rozstrzygnięciem innych roszczeń niż przedstawione przez powoda, chociażby z okoliczności sprawy wynikało, że takie roszczenie mu przysługuje. Zakaz zasądzania ponad żądanie oznacza zaś, że Sąd jest związany określonym przez powoda zakresem roszczenia, nawet jeśli z okoliczności wynika, że przysługuje mu roszczenie w większym rozmiarze. W konsekwencji, warunkiem koniecznym do wydania rozstrzygnięcia wyroku jest przedmiotowe i podmiotowe doprecyzowanie żądania pozwu w sposób umożliwiający wytyczenie granic orzeczenia Sądu (por. komentarze do k.p.c., omówienie art.321 (za lex): pod red. A. Jakubeckiego, pod red. M. Manowskiej; orzeczenia SN: z 24 listopada 2009 roku sygn. akt V CSK 169/09 za lex nr 627248, z dnia 18 marca 2005 roku sygn. akt II CK 556/04 za lex nr 149289).

Zgodnie z art. 386§4 k.p.c. podstawą do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania jest w szczególności nierozpoznanie przez Sąd I instancji istoty sprawy. Jak wskazuje się w doktrynie i orzecznictwie, sformułowanie „nierozpoznanie istoty sprawy” odnosi się do nierozpoznania istoty roszczenia będącego podstawą powództwa. Inaczej mówiąc, dotyczy to sytuacji w której Sąd I instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne argumenty stron. Sąd Najwyższy przyjął, że oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. (por. „Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, część I postępowanie rozpoznawcze część II postępowanie zabezpieczające” pod redakcją T. Erecińskiego wyd. Lexis Nexis Warszawa 2006 tom II str.147; „Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego” pod red. A. Jakubeckiego, omówienie art. 386, za lex; wyroki SN: z 12 listopada 2007 roku sygn. akt I PK 140/07 LexPolonica 1980962; z dnia 9 stycznia 2001 roku sygn. akt I PKN 642/00 LexPolonica 356751; z dnia 23 września 1998 roku sygn. akt II CKN 895/98 LexPolonica 333790; wyroki SA w Warszawie: z dnia 14 lutego 2007 roku

sygn. akt VI ACa 1002/06 LexPolonica 1625356; z dnia 28 września 2005 roku sygn. akt I ACa 989/04 LexPolonica 393001).

Powyższe wprost przekłada się na niniejszą sprawę. Jak wynika z żądania pozwu, powód domagał się „pozbawienia w całości wykonalności wyroku sądowego, Sądu Rejonowego w P. sygn. akt (...)z dnia 14 grudnia 2006 roku zaopatrzonego w klauzulę wykonalności” (k.3). Treść uzasadnienia Sądu Rejonowego wskazuje iż tak zwerbalizowane roszczenie było przedmiotem analizy Sądu. Mając na uwadze powyższe rozważania należy wskazać iż żądanie zostało wyrażone przez powoda w sposób nieprecyzyjny, uniemożliwiający rozstrzygnięcie merytoryczne w sprawie. Powództwo z art.840 k.p.c. dotyczy pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, a nie pozbawienia wykonalności tytułu egzekucyjnego. Zatem, by ustalić czego takie powództwo dotyczy, koniecznym jest sprecyzowanie zarówno tytułu egzekucyjnego jak i klauzuli wykonalności składających się na dany tytuł wykonawczy. Jak ustalił Sąd Rejonowy tytuł egzekucyjny, tj. wyrok SR w P. sygn. akt (...)co najmniej trzykrotnie został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Pierwsze postanowienie w tym zakresie zostało wydane 5 lutego 2007 roku i dotyczyło pierwszej z rat zasądanego świadczenia; drugie postanowienie zapadło 23 maja 2007 roku, odnośnie rat od trzeciej do piątej; trzecie postanowienie zostało wydane 24 kwietnia 2014 roku, odnośnie rat 6-63. Jako wierzyciel w tych postanowieniach klauzulowych oznaczony był pozwany w niniejszej sprawie (pierwotny wierzyciel). Jednocześnie, jak można wnosić ze zgromadzonych dokumentów, kolejny podmiot tj. (...) Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (...)wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności przedmiotowemu tytułowi egzekucyjnemu (por. k.106). W tej sytuacji werbalizację żądania pozwu należy ocenić jako nieprecyzyjną. Nie pozwala bowiem ustalić którego (których?) z wskazanych wyżej tytułów wykonawczych pozew dotyczy. Brak tego doprecyzowania nie pozwala ani na ocenę skuteczności podnoszonych przez powoda zarzutów (gdyż de facto nie wiadomo jakiego tytułu wykonawczego dotyczą), ani zakresu przedmiotowego wyroku, a w konsekwencji – zakresu potencjalnej powagi rzeczy osądzonej.

Niezależnie od powyższego wskazać należy że powód podnosił kilka rodzajów argumentów przemawiających w jego ocenie za uwzględnieniem powództwa. W szczególności w piśmie z 7 czerwca 2016 roku powołał się na fakt zbycia przez pierwotnego wierzyciela wierzytelności stwierdzonych przedmiotowym tytułem egzekucyjnym. Celem wykazania tej okoliczności powód zgłosił szereg wniosków dowodowych (por. k.105-108). Sąd I instancji nie odniósł się do tego zarzutu; nie przedstawił swego poglądu odnośnie wpływu przeniesienia wierzytelności stwierdzonej tytułem egzekucyjnym na możliwość jej egzekwowania przez zbywcę – pierwotnego wierzyciela.

Połączenie powyższych elementów prowadzić musi do wniosku iż Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Nie zostało ustalone przed wyrokowaniem jaki jest zakres przedmiotowy żądania pozwu, a zatem – jakiego (jakich?) tytułu wykonawczego to żądanie dotyczy; nadto orzekając, Sąd pominął część merytorycznych argumentów powoda, nie badając twierdzeń co do zbycia przez pierwotnego wierzyciela wierzytelności stwierdzonych przedmiotowym tytułem egzekucyjnym oraz ewentualnego wpływu takiego zbycia na zasadność roszczeń powoda. Skutkować to musiało orzeczeniem jak w punkcie 1 wyroku.

Orzeczenie o kosztach instancji odwoławczej, wobec faktu iż zaskarżone orzeczenie zostało uchylone a sprawa przekazana w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, Sąd II instancji oparł na art.108§2 k.p.c. (punkt 2 wyroku).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd powinien w pierwszej kolejności dążyć, korzystając ze stosownych instytucji przewidzianych k.p.c., do sprecyzowania twierdzeń powoda co do zakresu przedmiotowego jego pozwu; w szczególności wyjaśnienia wymaga pozbawienia wykonalności jakiego (jakich?) tytułu wykonawczego powód się domaga. Dopiero po sprecyzowaniu stanowiska powoda, Sąd winien w oparciu o dowody zaoferowane przez strony, względnie zgromadzone na podstawie art.232 zd. 2 k.p.c. z urzędu, poczynić ustalenia co do wszystkich okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, a następnie zbadać czy do tak ustalonego stanu faktycznego znajduje zastosowanie któraś z norm prawych zawartych w art.840 k.p.c.

SSO A. Kulczewska-Garcia SSO D. Silska SSR Ł. Lubbe